

การตรวจสอบชำระและการศึกษา เชียงวิ เคราะห์คัมภีร์ปริศนาลัง เขป

นาย บุญจันทร์ ทิพย์ชัย

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

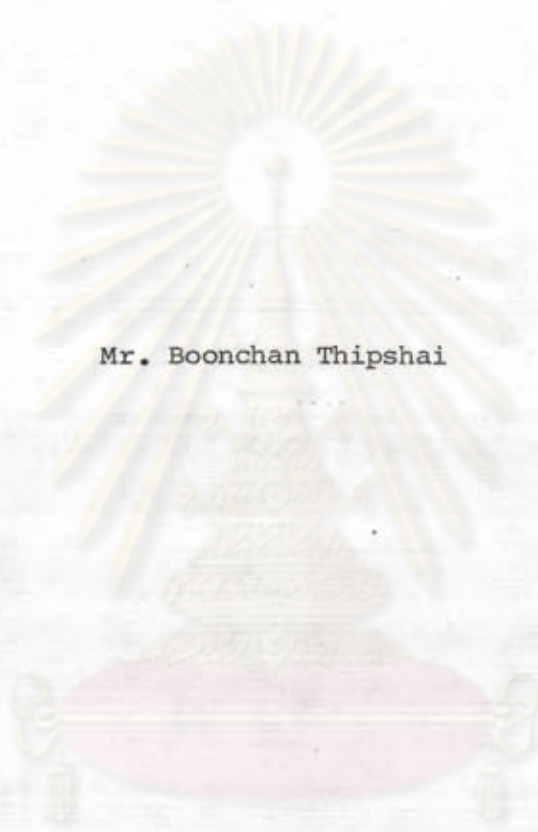
ISBN 974-577-225-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016385

I 10311300

A CRITICAL EDITION AND ANALYTICAL STUDY OF THE PARITTASĀṆKHEPA

Mr. Boonchan Thipshai

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Eastern Languages

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-225-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การตรวจสอบชำระและการศึกษา เจริญเคราะห์คัมภีร์ปริศนาลัง เขป
โดย	นายบุญจันทร์ ทิพย์
ภาควิชา	ภาษาตะวันออก
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพรณ ฌ บางช้าง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฐานิสร์ ชาศรีตพงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรวิชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์วิสุทธิ์ บุญกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพรณ ฌ บางช้าง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฐานิสร์ ชาศรีตพงศ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี หาดหาณิช)

บุญจันทร์ กิพชัย : การตรวจสอบชำระและการศึกษาเชิงวิเคราะห์ที่คัมภีร์ปรีตคสัง เขป
 (A CRITICAL EDITION AND ANALYTICAL STUDY OF THE PARITTASANKHEPA)
 อ. ที่ปรึกษา รศ.ดร.สุภาพรณ ฒ บางช้าง, ผศ.ฐานิสร์ ชาศรีพงศ์, 240 หน้า
 ISBN 974-577-225-9.

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะตรวจสอบชำระ-แปลคัมภีร์ปรีตคสัง เขป เป็นภาษาไทย และศึกษาเชิงวิเคราะห์ประวัติ เนื้อหาสาระภาษาและรูปแบบการประพันธ์ของคัมภีร์ปรีตคสัง เขป ที่ค้นพบ ค้นฉบับจำนวน 8 ฉบับ

ผลการวิจัยพบว่าคัมภีร์ปรีตคสัง เขป เป็นผลงานวรรณคดีบาลีประเภทคัมภีร์อีก เรื่องหนึ่งของไทย สันนิษฐานว่าแต่งในสมัยอยุธยาตอนต้นประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-23 ซึ่งเป็นผลงานร่วมสมัยกับคัมภีร์ โลกสัตตฐาน โศทรคนคัมภีร์ ไม่ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับประวัติผู้แต่ง

เนื้อหาของคัมภีร์ปรีตคสัง เขป เป็นการอธิบายความหมายของคำ ข้อความและประวัติของ บทสวดพระปริตรที่เรียกว่าสัตตปริตร (เจ็ดตำนานหรือจตุรราชปริตร) จำนวน 11 บท ผู้แต่งใช้วิธีการ ที่เรียกว่า "คัมภีร์" เข้ามา เป็นวิธีการ เสนอ เนื้อหาโดยใช้ข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถาและปกรณ์พิเศษ ต่าง ๆ ประกอบการอธิบาย

ข้อเสนอแนะคือ น่าจะมีการศึกษาเปรียบเทียบบทสวดพระปริตร ในพุทธศาสนาเถรวาทกับบทสวด ไนววรรณคดีสันสกฤต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ภาษาตะวันออก
 สาขาวิชา ภาษาบาลี-สันสกฤต
 ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติกร
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

BOONCHAN THIPSHAI : A CRITICAL EDITION AND ANALYTICAL STUDY OF THE
PARITTASAṅKHEPA. THESIS ADVISORS : ASSO. PROF. SUPAPHAN NA BANGCHANG,
Ph.D., ASSIST. PROF. THANIT CHAGARATPONGSE, 240 pp. ISBN 974-577 -
225-9.

This thesis aims at editing, translating, and conducting a critical analysis of the Parittasaṅkhepa in terms of the history, the contents of the text, the biography of the author, the writing style, and the characteristic of the Pāli language in the 8 manuscripts which were used in the edition.

The result of the investigation shows that the Parittasaṅkhepa is written in the Gaṇṭhī style and written in Thailand in the early Ayudhya period about 22nd - 23rd century of the Buddhist Era, about the same period as the Lokasaṅṭhānajatatanagaṇṭhī. The author of the text is not mentioned.

The text, by using the Gaṇṭhī style, explains the words and the contents of all the 11 recitals of the Sattaparitta. The author used as his source the Tripiṭaka as well as other commentaries and subcommentaries.

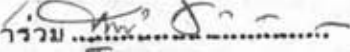
It is suggested that a comparative study be made of the Paritta recitals as practised in the Theravāda Buddhist countries and the chanting of recitals as found in the Sanskrit tradition.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ภาษาตะวันออก
สาขาวิชา ภาษามาสี-สันสกฤต
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตาและเอาใจใส่ช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยขอถือโอกาสกล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพและน้อมรำลึกถึงพระคุณเป็นอย่างสูง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพรณ ฌ บางช้าง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฐานิสร์ ชาครัตพงศ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ชี้แนะแนวทางการทำวิทยานิพนธ์และชี้แนะแหล่งข้อมูลให้แก่ผู้วิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจะเสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์ ขณะที่ดำเนินการวิจัยได้ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ศาสตราจารย์หม่อมหลวงจิราวุธ นหวงศ์ ศาสตราจารย์ วิสุทธ์ บุญยกุล รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมณีดา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี พาพานิช ได้ให้ความรู้ทางบาสิ - สันสกฤต ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง ชี้แนะวิธีการต่าง ๆ ในการศึกษา ให้ค้นคว้าเอกสารหายากแก่ผู้วิจัยด้วยดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์ ลินสกุล ได้ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะรวมทั้งอำนวยความสะดวกด้านธุรการแก่ผู้วิจัยอย่างดียิ่ง

คุณชลธิชา ทำนุหาณิชย์ และ คุณทองปลิว ชวงษ์ ได้ให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยในด้านที่พักอาศัยตลอดระยะเวลาการศึกษา

คุณทองคำ สุธรรม คุณบรรจบ บรรณรุจิ ตลอดทั้งเพื่อนร่วมห้องทุกคนที่ไม่ได้ออกนาม ณ ที่นี้ ทุกคนให้คำปรึกษา ให้ยืมเอกสารหายากประกอบการวิจัยครั้งนี้

คุณดวงจันทร์ ทิพย์ โรงเรียนชุมชนเชียงใหม่พัฒนา ได้ให้กำลังใจและสนับสนุนด้านการเงินตลอดระยะเวลาการศึกษา

บุญจันทร์ ทิพย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๗
กิตติกรรมประกาศ	๘
สารบัญตาราง	๙
คำชี้แจงอักษรย่อและเครื่องหมายที่ใช้ในวิทยานิพนธ์	๑๐
บทที่	
1 บทนำ	1
ความ เป็นมาของปัญหา	1
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	6
ขอบ เขตในการวิจัย	6
วิธีดำเนินการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
การค้นหาค้นฉบับคัมภีร์ปริศนสัง เขป	8
ลักษณะค้นฉบับคัมภีร์ปริศนสัง เขปที่พบขณะวิจัย	8
การ เรียกชื่อคัมภีร์ในการวิจัย	10
ข้อบกพร่องของค้นฉบับใบลานคัมภีร์ปริศนสัง เขปที่จารด้วยอักษรขอม	12
หลักเกณฑ์ในการ เลือกคำ	17
2 คัมภีร์ปริศนสัง เขปที่ตรวจสอบชำระแล้ว	18
ปณามคาถา	18

บทที่

ย

หน้า

มงคลสูตร	27
รัตนสูตร	38
เมตตปริตต	57
ขนธปริตต	70
ไมรปริตต	75
ธชคตปริตต	80
อาภานาฎิยปริตต	94
องคฺลิมาลปริตต	102
โพชฌคตปริตต	103
อภยปริตต	104
เทวดาอุยโยชนคาถา	105
3 คำแปลคัมภีร์ปริตตสังเขป	106
ปณามคาถา	106
มงคลปริตร	113
รัตนปริตร	124
เมตตปริตร	140
ขันธปริตร	151
ไมรปริตร	156
ธชคตปริตร	161
อาภานาฎิยปริตร	176
อังคฺลิมาลปริตร	183
โพชฌคตปริตร	184
อภยปริตร	185
เทวดาอุยโยชนคาถา	186

บทที่

4	การศึกษาเชิงวิเคราะห์คัมภีร์ปรีตสังเขป	187
	ความหมายของคำว่า "ปรีต"	187
	ประวัติสัตตปรีตร (เจ็ดตำนานหรือจตุรราชปรีตร)	193
	ประวัติคัมภีร์ปรีตสังเขป	200
	เนื้อหาโดยย่อของคัมภีร์ปรีตสังเขป	207
	เป้าหมายการแต่ง	209
	ลักษณะของคัมภีร์ประเภทคัมภีร์	210
	วิธีการเสนอเนื้อหา	216
	ที่มาของเนื้อหา	222
	ลักษณะสำนวนภาษา	228
5	สรุปการวิจัยและข้อเสนอนั้น	234
	บรรณานุกรม	236
	ประวัติผู้เขียน	240

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	บทสวดในคัมภีร์ต่าง ๆ	197
2	จุดภาณวาร	199
3	เปรียบเทียบจำนวนบทสวดในคัมภีร์ปริตตสังเขปกับหนังสือสวดมนต์ ฉบับหลวง	205

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำชี้แจง

พระไตรปิฎก อักษรไทยภาษามาลี ชุด 45 เล่มจบ การอ้างอิงระบบ
เล่ม/ข้อ/หน้า ตัวอย่าง พ.อ. 25/122/165. หมายความว่า ขุททกนิกาย
อุทานวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ 25 ข้อ 122 หน้า 165 ส่วนอรรถกถาไม่มีข้อ การอ้างอิง
ใช้ระบบ เล่ม/หน้า ตัวอย่าง ขุททก.อ. 1/31. หมายความว่า อรรถกถาอังคุตตร-
นิกาย(มโนรลปุรณี) เล่มที่ 1 หน้า 31 ตัวเลขหลังคำศัพท์ เช่น ปฐมมนุติ(86)
หมายความว่า คำศัพท์ในเชิงอรรถหมายเลข 86

อักษรย่อชื่อคัมภีร์อักษรไทย เรียงตามลำดับอักษร

อง.อ.	หมายความว่า	องคฺตุตตรนิกาย	อฏฺฐกถา (มโนรลปุรณี)
อง.อฏฺฐก.	" "	องคฺตุตตรนิกาย	อฏฺฐกนิบาต
อง.จตุกก.	" "	องคฺตุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต
อง.ฉกก.	" "	องคฺตุตตรนิกาย	ฉกกนิบาต
อง.ทสก.	" "	องคฺตุตตรนิกาย	ทสกนิบาต
ข.ข.	" "	ขุททกนิกาย	ขุททกปาฐ
ข.ชา.	" "	ขุททกนิกาย	ชาดก
ข.จ.	" "	ขุททกนิกาย	สุดคณิปาต
ขุททก.อ.	" "	ขุททกปาฐ	อฏฺฐกถา (ปรหมคฺตไซตติกา)
ชาดก.อ.	" "	ชาดก	อฏฺฐกถา
ท.	" "	คัมภีร์ปริคคสังเขป	ฉบบทองกัปป
ที.ปาฎิ.	" "	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวคฺค
ภ.	" "	คัมภีร์ปริคคสังเขป	ฉบบทอภิมิทโลกิกขุ
บ.อ.	" "	มชฺฉิมนิกาย	อุปริปญฺญาสก

มณฑล.	หมายความว่า	มณฑลอุดรที่ป็น
มิสินท.	" "	มิสินทปทุมทา
ล1.	" "	คัมภีร์ปริคตสังเขปฉบับล่องชาดฉบับที่ 1
ล2.	" "	คัมภีร์ปริคตสังเขปฉบับล่องชาดฉบับที่ 2
วินย.	" "	วินยปิฎก
วิสุทธ.	" "	วิสุทธอิมคค
สา.ป.	" "	สารคุดปกาลินี
สุ.วิ.	" "	สุบงคควลาลินี
ส.มหา.	" "	สยุดคคณิกาย มหาวคค
ส.ส.	" "	สยุดคคณิกาย สคาควคค

ศูนย์วิทยพัพยจกร
จุพาลงกรณมหาวิทยาลัย